

وحیدعظیم‌نیا

دبیر گروه اقتصاد

آمارهای رسمی از حجم مالیات در اقتصاد ایران حکایت از میزان قابل توجهی فرار مالیاتی دارد. این طفره رفتن به ویژه در بخش‌های خاصی رایج است و مالیات سرانه مقایسه با سایر صنایع و مؤدیان حقیقی به طور قابل توجهی کمتر بوده و این نشان‌دهنده تلاش عمدی برای گسزارش کمتر درآمد و فرار مالیاتی است. عدم هوشمندسازی نظام مالیاتی و عدم وجود اطلاعات شفاف مالی از وضعیت کسب و کارها و شرکت‌ها موجب شده است که فرار مالیاتی بالایی در اقتصاد ایران وجود داشته باشد. در صفحه پیش‌رو نقش سامانه مؤدیان و ارائه فاکتور الکترونیک را در جلوگیری از فرار مالیاتی بررسی کرده‌ایم.

فراسو

مسیر مقابله با فرار مالیاتی در اقتصاد ایران

فرار مالیاتی همچنان یک نگرانی قابل توجه در اقتصاد ایران است که منجر به زیان در آمدی گسترده برای دولت می‌شود. اصلاحات با هدف افزایش شفافیت و کاهش فرار مالیاتی ضروری شده است. با تمرکز بر مشاغل و بخش‌های پردرآمد یا سابقه فرار مالیاتی، اجرای یک سیستم مالیاتی هوشمند و عادلانه می‌تواند باعث شفافیت و تضمین مالیات عادلانه شود. از همین رو سامانه مؤدیان مالیاتی و اتصال مشاغل در این سامانه نقش اساسی در مهار فرار مالیاتی و تحول نظام مالیاتی به طور کلی ایفا خواهد کرد.

موضوع فرار مالیاتی مدت‌هاست که گریبان اقتصاد ایران را گرفته و منجر به از دست دادن درآمد قابل توجهی برای دولت شده است. آمارهای رسمی از حجم مالیات‌ها و شاخص‌های پرداخت مالیات حکایت از وجود فرار مالیاتی گسترده در کشور دارد. اصلاح نظام مالیاتی برای کاهش فرار مالیاتی موضوعی حیاتی است که باید به آن پرداخته شود. در اقتصاد ایران، بخش تجاری حدود ۲۰ درصد از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد، در حالی که مالیات کسب و کار تقریباً ۴۰ درصد از کل در آمد مالیاتی را تشکیل می‌دهد. با این حال در بودجه ۱۴۰۲، متشوه است که مالیات کسب و کار تنها حدود ۴ درصد از کل درآمد مالیاتی را شامل می‌شود. این اختلاف بر نیاز فوری به اصلاحات مالیاتی تأکید می‌کند که بر کاهش فرار مالیاتی در مشاغل و بخش‌های پردرآمد تمرکز دارد. برخی از مشاغل مانند پزشکان، آهن‌فروشان، طلافروشان، وکلا، آرایشگاه‌ها، شرکت‌های املاک و رستوران‌ها به دلیل فرار مالیاتی قابل توجهی شناخته می‌شوند. این بخش‌ها نیازمند توجه خاص و اقدامات اصلاحی برای ارتقای شفافیت و تضمین مالیات عادلانه هستند. با هدف فرارزدن این بخش‌های پرخطر که به شکاف مالیاتی قابل توجهی کمک می‌کنند، می‌توان یک سیستم مالیاتی هوشمند و منصفانه ایجادسازی کرد. بررسی دقیق تر معاملات درآمدها،الاشکاف مالیاتی قابل توجهی رادر مقایسه با درآمد کسب‌شده توسط این مشاغل نشان می‌دهد. به عنوان مثال، طلافروشان در پیوستن به سامانه مؤدیان مالیاتی و حفظ شفافیت مالی مقاومت نشان داده‌اند. مالیات سرانه طلافروشان به طرز شگفت‌انگیزی پایین مانده و به‌یز ۰/۸۸ میلیون تومان رسیده است. این مبلغ حتی کمتر از آن چیزی است که یک کارمند عادی به عنوان مالیات پرداخت می‌کند. چنین نابرابری‌های آشکار در پرداخت‌های مالیاتی، نگرانی‌هایی را در مورد عدالت مالیاتی و توانایی دولت برای جمع‌آوری درآمد کافی ایجاد می‌کند.

برای پرداختن به این مسائل، معرفی سامانه مؤدیان مالیاتی در ارتقای شفافیت در جریان کالاها و خدمات مؤثر بوده است. سامانه مؤدیان مالیاتی از زمان اجرای آن در یک سال پیش، به سیستم اصلی داده‌محور برای افزایش شفافیت تبدیل شده است. با این حال اتصال اصناف و شرکت‌ها به سیستم مؤدیان برای دستیابی به شفافیت کامل در جریان مالیات بسیار مهم است. با ثبت تمامی معاملات از طریق سامانه مؤدیان، مشاغل نسبت به مالیات واقعی متناسب با شفافیت مالی خود پاسخگو خواهند بود.

مزایای شفافیت و پیوستن به سامانه مؤدیان مالیاتی شفافیت کامل ایجاد شده از سوی سامانه مؤدیان مالیاتی به مشاغل این امکان را می‌دهد که مالیات واقعی خود را به طور دقیق پیش‌بینی کنند. آمار و ارقام رسمی سازمان امور مالیاتی حاکی از آن است که مشاغلی مانند جواهرفروشان و طلافروشان سالانه کمتر از ۱۱ میلیون تومان مالیات پرداخت می‌کنند. این در مقایسه با سهم مالیاتی کارمندان و کارگران عادی کم‌رنگ است. علاوه بر این، شفافیت مالی از حرفه‌های خاص مانند دلان طلا جلوگیری می‌کند که مقررات را دور بزنند و مبالغ گزافی را برای محصولات خود دریافت کنند. این مزایا باید کسب و کارهارا تشویق کند تا از قانون پیروی کنند و به سامانه مؤدیان مالیاتی بپیوندند. اتصال مشاغل با فرار مالیاتی در سامانه مؤدیان مالیاتی نه تنها باعث کاهش فرار مالیاتی در بخش شفاف می‌شود، بلکه امکان شناسایی بخش‌های زیرزمینی و فرارهای مالیاتی عمده را نیز فراهم می‌کند. جریان کالاهایی که با بخش‌های مالی و بانکی تلاقی می‌کنند، شناسایی افرادی را که درگیر شیوه‌های فرار مالیاتی هستند، تسهیل می‌کند. این تحول در سیستم مالیاتی فرصتی را برای دولت فراهم می‌کند تا تعافله با فرار مالیاتی مبارزه کند. با رویکردی مصمم و تأکید بر شفافیت، می‌توان از ادامه سوء استفاده فرار مالیاتی و فرار از تعهدات مالیاتی خود جلوگیری کرد.

اقتصادسنجی

سرویس اقتصادی ۰۶۰۸۵۲۳۳

گزارش «جوان» از اجرای مرحله جدید قانون سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاهی

فاکتور الکترونیکی نسخه فرار مالیاتی را می‌پچد

کالاها و خدمات نظارت کنند و شناسایی فرارهای مالیاتی و بخش‌های زیرزمینی را آسان‌تر می‌کنند.»

این کارشناس حوزه سیاست‌گذاری اقتصادی با اشاره به مقابله با فرار مالیاتی با رویکرد شفافیت و نظام داده‌محور در اقتصاد ایران می‌گوید: «برای افزایش اثر بخشی

سامانه مؤدیان، اتصال اصناف و شرکت‌ها به سامانه مؤدیان ضروری است. این اتصال تضمین می‌کند که همه

به کارمندان و کارگران عادی مالیات کمتری بپردازند. برای فرار مالیاتی باقی‌نمی‌ماند، این سیستم با حذف امکان دور زدن مردم و دریافت قیمت‌های بالاتر برای کالاها و خدمات، عدالت و مالیات برابر را ترویج می‌کند و

زیرساخت فاکتور الکترونیک نیز اجرایی خواهد شد.» وی ادامه می‌دهد: «با الکترونیک شدن فاکتورهای مشاغل، راه برای فرار مالیاتی و همچنین دورزدن مردم و اخذ هزینه بیشتر از مردم بسته خواهد شد که این موضوع به قانون‌باشند. آمارهای رسمی سازمان امور مالیاتی حاکی از آن است که مشاغلی نظیر جواهر و طلافروشان نسبت به کارمندان و کارگران عادی مالیات کمتری بپردازند.» می‌کنند، اما با اجرای سامانه مؤدیان، میزان مالیاتی واقعی آنها براساس شفافیت مالی تعیین می‌شود.»

مبارزه با فرار مالیاتی با اجرای کامل سامانه مؤدیان

مرتضوی در ادامه با اشاره به عزم دولت در زمینه اجرای کامل سامانه مؤدیان و مبارزه با فرار مالیاتی تأکید می‌کند: «دولت سیزدهم با اتصال مشاغل دارای فرار مالیاتی به سامانه مؤدیان مالیاتی و افزایش شفافیت در جریان کالاها و خدمات، قصد دارد تا فرار مالیاتی را در بخش شفاف اقتصاد کاهش دهد. تاقی جریان کالا با سیستم‌های مالی و بانکی به شناسایی بخش‌های زیرزمینی و فرارهای مالیاتی قابل توجه کمک می‌کند. این رویکرد جامع منجر به تحول در نظام مالیاتی و مبارزه جدی‌تر با فرار مالیاتی خواهد شد.»

وی در پایان خاطر نشان می‌کند: «سامانه مؤدیان مالیاتی در اقتصاد ایران گامی مهم در جهت ارتقای شفافیت و مبارزه با فرار مالیاتی است. هدف دولت با اتصال تمامی بخش‌های اقتصادی از جمله اصناف و شرکت‌ها به سامانه مؤدیان، ایجاد زیرساخت جامعی است که معاملات را ردیابی و ثبت می‌کند. این سیستم منجر به مالیات عادلانه‌تر، حذف امکان افزایش قیمت‌ها و شناسایی بخش‌های زیرزمینی و فرارهای مالیاتی عمده می‌شود، در

حالی که ممکن است چالش‌هایی پیش بیاید، عزم دولت برای مبارزه با فرار مالیاتی تزلزل‌ناپذیر است.»

پایان دریافت هزینه‌های بالا و فرار مالیاتی

محمد حبیب دولابی کارشناس اقتصادی با اشاره به اهمیت اجرای کامل سامانه مؤدیان در جهت مقابله با فرار مالیاتی در اقتصاد ایران عدم شفافیت در جریان کالا و خدمات است. بسیاری از کسب و کارها و افراد می‌توانند با دور نگه‌داشتن معاملات خود و گزارش کمتر درآمد خود، مالیات فرار کنند که این امر منجر به از دست دادن درآمد

محمد حبیب دولابی

کارشناس اقتصادی

هدف دولت با اجرای سامانه مؤدیان مالیاتی، جلوگیری از فرار مالیاتی با اطمینان از این است که مشاغل و افراد نمی‌توانند این سیستم‌ر دور بزنند و درآمدهای خود را کمتر گزارش کنند. این امر همچنین به شناسایی بخش‌های زیرزمینی و فرارهای مالیاتی بزرگ کمک می‌کند، زیرا جریان کالا با جریان مالی و بانکی کشور در هم تنیده خواهد بود

قابل توجهی برای دولت می‌شود که در نهایت بر توانایی ارائه خدمات ضروری و سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیربنایی و توسعه تأثیر می‌گذارد.»

وی می‌افزاید: «برای رسیدگی به این موضوع، دولت سامانه مؤدیان مالیاتی را به عنوان ابزار اصلی برای تضمین شفافیت در جریان کالا و خدمات اجرا کرده است. در این سامانه تمامی بخش‌های اقتصادی اعم از اصناف و شرکت‌ها موظفند معاملات خود را ثبت و درآمدهای خود را به سامانه مدیان مالیاتی گزارش دهند. سیستم مؤدیان به عنوان یک پایگاه داده مرکزی عمل می‌کند که تمام تراکنش‌های مالی را ردیابی و اطلاعات دقیق و به‌روزی را در مورد حجم

میزان سود، درآمد و مالیات مشاغل و شرکت‌ها با سامانه مؤدیان شفاف شود

است، به صورت دقیق صورت نمی‌گیرد. به همین دلیل فرار مالیاتی بالایی داریم و درآمدهای مالیاتی دولت وصول نمی‌شود. موضوع فرار مالیاتی و مقابله با آن اهمیت زیادی دارد. دولت باید جلوی این موضوع را بگیرد و با اخذ مالیات هوشمند از همگان زمینه را برای مالیات‌گیری عادلانه در کشور فراهم کند. وی ادامه داد: دولت باید راهکارهایی اساسی در راستای شناسایی کسانی که فرار مالیاتی دارند، در نظر بگیرد. همگان باید متناسب با درآمدهاان مالیات بپردازند و بستر برای هر نوع فرار مالیاتی از بین برود. قرار نیست اتفاق خاصی در زمینه مالیات‌گیری رخ دهد. قصد داریم درصدها مالیات را افزایش دهیم. کاری که قرار است انجام شود، این است که تمامی کسب و کارها و مشاغل از جمله طلافروشان به سامانه مؤدیان بپیوندند و شفاف‌سازی میزان درآمد افراد را داشته باشیم. عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس خاطر نشان